

До Председателя на научното жури,
назначено със заповед на Ректора на МУ -
Плевен

РЕЦЕНЗИЯ

От проф д-р Ангел Николов Димитров, дмн,
външен член на Научното жури;
Републикански консултант по Акушерство и генекология;
Началник Родилна зала СБАЛГ „Майчин дом”- София

ОТНОСНО дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките” по научната специалност неврология (шифър 03.01.19) **на доц. д-р Пламен Стоянов Божинов, дм на тема: „Епилепсия и бременност – възможности за оптимизиране на клиничното поведение”**

На основание на Заповед на Ректора на МУ- Плевен №133/27. 01. 2015 г. представям рецензия относно: Дисертационен труд на доц. д-р Пламен Стоянов Божинов, дм, на длъжност Ръководител Катедра „Неврология и неврохирургия” на МУ – Плевен, на тема: „Епилепсия и бременност – възможности за оптимизиране на клиничното поведение” за присъждане на научна степен „доктор на науките”.

Обем и структура. Дисертационният труд на доц. д-р Пл. Божинов е структуриран съгласно възприетите у нас стандарти за присъждане на научната степен „доктор на науките” и е представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено. Обемът му включва 200 стандартни страници и съдържа: заглавие, съдържание, използвани съкращения – 4 стр., литературен обзор – 66 стр., въведение в епилептологията за акушер-гинеколози – 8 стр, цел и задачи – 2 стр., клиничен контингент и методи – 4 стр., резултати и обсъждане – 84 стр.,

изводи – 3 стр, практически препоръки за поведение при епилепсия и бременност – 6 стр., приноси – 2 стр., литература – 18 стр., публикации и съобщения във връзка с дисертационния труд и благодарности - 3 стр. Дисертационният труд включва 84 таблици и 14 фигури. Книгописът съдържа 267 заглавия, от които 19 на кирилица и 248 на латиница.

Литературният обзор е добре структуриран и е написан аналитично на 66 страници. Детайлно са анализирани различните фактори, обуславящи влиянието на бременността върху епилепсията. Специално внимание е отделено на факторите, влияещи върху честотата на епилептичните припадъци през бременността, включващи хормонални, метаболитни, респираторни и психологични промени в женския организъм. Подробно е разгледана промяната в действието на антиепилептичните медикаменти през бременността при различните видове епилептични синдроми. Много подробно и умело е разгледан сложния и нерешен проблем за диференциалната диагноза между еклампсия и епилепсия, като в изложението е представен и опита от предишни собствени проучвания.

Литературния обзор е разпределен в десет части и завършва с обобщение, където критично са представени нерешените проблеми при бременни жени с епилепсия.

След края на литературния обзор и преди представянето на собствените резултати авторът е включил кратък обучителен модул по епилептология за акушер-гинеколози. Това е оригинален и правилен подход, доколкото голяма част от специалистите по акушерство и гинекология не са запознати със специфичната терминология, касаеща както видовете епилептични припадъци, така и действието на антиепилептичните медикаменти.

Целта на дисертацията е точно и конкретно формулирана. Задачите, които са 7 на брой, корелират отлично с поставената цел и са изведени логично от нерешените проблеми при бременни жени с епилепсия, които са представени в края на литературния обзор. Последната 7-ма задача е особено важна, тъй като тя предлага създаване на практически препоръки за поведение, които да са максимално близки до лекарската практика.

Материалът е достатъчен, добре подреден и обхваща доста продължителен за едно проучване период (16 години, от 1997 до 2012 г.).

Клиничният контингент включва 283 бременни жени с епилепсия, разделени на две групи: 206 БЖСЕ, наблюдавани и родили в УМБАЛ „Д-р Г. Странски” – Плевен и 77 БЖСЕ, наблюдавани амбулаторно от авторът, но родили извън Плевен. За сравняване на резултатите е използвана контролна група от 200 последователни бременности, завършили с раждане за периода от 01. 01. 2008 г. до 25. 02. 2008 г. в Акушерска клиника на УМБАЛ „Д-р Г. Странски” – Плевен.

Използваните клинични, апаратни и статистически методи са адекватни и дават добра възможност за оценка на резултатите. Прегледно и подредено са представени собствените резултати, които са изчерпатерно и коректно описани.

Резултатите са представени според отделните критерии за разпределение на клиничния контингент.

По *първата задача* за влиянието на епилепсията върху бременността оригинални изводи са:

- Увеличена честота на Sectio Caesarea при бременните жени с епилепсия;

- Не се намира статистическа разлика при кръвотеченията в плацентарния и ранния следплацентарен период, което се отдава на навременното и правилно оптимизиране на лечението и медицинските грижи при БЖСЕ.

По *втората задача* на дисертационния труд за установяване на честотата и начина на протичане на хипертензивните заболявания през бременността (Preeclampsia – Eclampsia) при бременни жени с епилепсия. В достъпната ми литература не съм попадал на такава разработка. Изводите от тази оригинална разработка са увеличена честота на хипертензивните усложнения на бременността при жени с епилепсия. Това авторът обяснява с ранимостта на окципиталните мозъчни дялове.

Според *третата задача* статистическите данни установяват, че бременността оказва положително влияние върху епилепсията. Начинът на родоразрешение оказва влияние върху появата на епилептични припадъци през пуерпериума. Жените, родили чрез SC, получават по-често епилептични пристъпи в послеродовия период, сравнени с жените, родили per vias naturales. Подобни наблюдения липсат в досегашната литература по този проблем, което има голяма практическа стойност и се потвърждава от ежедневната акушерска практика.

С разработката на *четвъртата задача* се установява, че като цяло бременността има позитивен ефект върху електроенцефалографските промени на жените с епилепсия. Авторът счита, че влошаването на ЕЕГ находката е сигурен критерий за необходимост от оптимизиране на лечението по време на бременност.

Петата задача е свързана с изследването на възможностите за оптимизирането на лечението с антиепилептични медикаменти по време на бременност. Авторът установява, че в повече от 50% от случаите с

епилепсия бременността не е планирана. Поради това се набляга на възможността да се модифицира терапията с АЕМ поради конкретните особености на случая. Голямо достойнство на дисертационния труд е внедрената и изпитана в практиката възможност за умело управляване на рисковете от припадъци на майката и малформации на плода.

Шеста задача определя влиянието на епилепсията и АЕМ върху плода, новороденото и лактацията. Ниската честота на новородените с тегло ≤ 2500 g се свързва с това, че по-голяма част от наблюдаваните и лекувани БЖСЕ са били на монотерапия с АЕМ във възможно най-ниските ефективни дози. Интересно и ново наблюдение е, че мъжкия пол е с по-голяма честота в основната група при БЖСЕ (разликата е почти 20%), докато в контролната група мъжкия пол е с несъществено по-голяма честота (разликата е 2%).

Честотата на малформациите на новородените при БЖСЕ е 3 пъти по-голяма в сравнение с честотата на малформациите в общата популация в УМБАЛ – Плевен. Според авторът това може да се дължи както на действието на някои антиепилептични медикаменти, така и на повишена честота на епилептичните припадъци през бременността. От друга страна перинаталната детска смъртност не се различава статистически от контролната група. По отношение на кърменето е отчетено, че около 4 пъти жените с епилепсия кърмят по-рядко своите деца от тези в контролната група при високо ниво на статистическа значимост.

Задача седем е изпълнена изключително добре и създадените практически препоръки за поведение при епилепсия и бременност имат, освен голяма теоретична стойност, и широко практическо приложение.

Обсъждането включва критична дискусия на собствените резултати с оглед на модерните научни проучвания в тази област и тяхната стойност в клиничната работа.

Изводите синтезират получените резултати на автора и внушават доверие, тъй като се базират на значителен клиничен материал и подходяща статистика.

Приносите от акушер-гинекологична гледна точка са съществени и важни за теорията и практиката на специалността.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд е оригинален и актуален, съдържа съществени научни приноси и отговаря на критериите на ЗРАСРБ и Правилника за приложението му за присъждане на научна степен „доктор на науките”. Поради изложеното по-горе убедено препоръчвам на уважаваните членове на Научното жури да присъдят на доц. д-р Пламен Божинов, дм научната степен „ДОКТОР НА НАУКИТЕ“

27. 01. 2015 г.

Проф. д-р Ангел Димитров, дмн:

